

ความรู้คู่คุณธรรม

รองศาสตราจารย์รังสรรค์ แสงสุข
อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การเรียนรู้วิชาความรู้คู่คุณธรรม เป็นกระบวนการหนึ่งที่มหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นเพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องความรู้คู่คุณธรรม แม้ว่านักศึกษาจะได้เรียนรู้ ได้รู้จักตนเองในระดับหนึ่ง พอสมควรแล้ว แต่การเรียนรู้วิชานี้จะเป็นการมาเติมเต็มบางเรื่องบางประการ คนเรานั้นควรถือ ว่า “เราเป็นครูกันคนละอย่าง” หลายท่านมีประสบการณ์มาก พอให้มาเรียนวิชาความรู้คู่ คุณธรรม ก็บอกว่า ตัวเองทำงานรับผิดชอบมามากมาย บางท่านก็มีตำแหน่งหน้าที่การงาน ใหญ่โต บางท่านได้ทำประโยชน์ต่างๆ นานา ทำไมต้องเรียนด้วย สิ่งทีกล่าวนานี้ เป็นสิ่งที่ควร ยกย่องในประสบการณ์ทั้งหลายทั้งปวง แต่ลองพิจารณาคำว่า “เราเป็นครูกันคนละอย่าง” ยกตัวอย่าง “คุณแม่ของผมท่านมิได้เรียนหนังสือ คุณแม่ผมอ่านหนังสือไม่ออก เช่นชื่อได้อย่าง เดียว ผมก็ถามว่าทำไมแม่เขียนชื่อถูกต้อง ท่านบอกว่าเพราะจำได้ ผมก็มานึกถึงนักเรียนลูกทุ่ง คนหนึ่งชื่อ พุ่มพวง ดวงจันทร์ เขาอ่านหนังสือไม่ออก แต่ใช้วิธีจำเนื้อเพลง โดยมีคนบอกเนื้อ เพลงให้ แม่ผมก็เหมือนกัน เขียนหนังสือได้แต่เขียนชื่อ นามสกุลของท่านเท่านั้น ขณะนี้อายุ 85 ปีแล้ว แต่ท่านยังคงสอนผม อย่างน้อยสอนความเป็นแม่ สอนให้รู้ว่าแม่เป็นอย่างไร คือใคร ผม เป็นลูกของท่าน ผมเรียนหนังสือ ผมเรียนกฎหมาย ผมเรียนอะไรมากมาย สังคมความรู้มา ตั้งแต่เด็ก จนถึงวันนี้มากมายพอสมควร แต่ผมคิดว่า ผมรู้ไม่เหมือนกับแม่รู้ แล้วแม่ก็ไม่รู้ เหมือนที่ผมรู้ ในทุกสิ่งทุกประการ มันต้องมีข้อแตกต่างกันไป จึงใช้คำว่า “เราเป็นครูกันคนละ อย่าง” การให้ความคิดเช่นนี้ เพื่อสร้างความคิดนี้ให้บังเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ใน สังคมไทย เพราะสังคมไทยนั้นเป็นสังคมที่ไม่ค่อยให้เกียรติกัน ถามว่าทำไมไม่ให้เกียรติกัน เพราะคิดว่าตนเองวิเศษ คิดว่าตนเองดีแล้ว เก่งแล้ว ไม่ฟังใคร ไม่รู้เรื่องอะไรทั้งนั้น มีความ เชื่อมั่นในตนเองสูง แต่ถ้าทำความเข้าใจกันตั้งแต่ต่อไปนี้ว่า วิธีการเรียนจะต้องเรียนอย่างมี ความรู้กัน ต่างคนต่างแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ต่างเป็นครูกันคนละอย่าง ถ้ามีอาวุโสสูง แล้ว ดีแล้ว ก็มาแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์แนวความคิดซึ่งกันและกัน

ในวิชาความรู้คู่คุณธรรมนั้น หลายคนอาจจะบอกว่าทำไมจะต้องเรียนนั้น การเรียนรู้ อย่างเดียวยังไม่พอ หรือมีคุณธรรมอย่างเดียวก็ไม่พอเช่นกัน จะต้องมีส่วนประกอบกัน คำว่า

มีความรู้กับมีคุณธรรมนั้น จะต้องมองลึกลงไปอีก คำว่า "มีความรู้" แล้วใช้ความรู้ไม่ได้ นั่นไม่ถือว่า มี ถ้ามีความรู้แล้วไม่ใช้ความรู้ก็ไม่ถือว่ามีความรู้อีกเช่นกัน เหมือนเป็นของที่ไร้ค่า ของเก่าเก็บ กลายเป็นวัตถุโบราณไป มีเงินแล้วไม่สามารถจะใช้ได้ หมายความว่าอย่างไร หมายความว่า เป็นเงินที่เขายกเลิกแล้วหรืออย่างไร หรือว่าเป็นเงินที่ไร้ค่าไปแล้วหรือไม่มีค่าประการใด

เพราะฉะนั้น การมีความรู้นั้นก็หมายความว่า จะต้องใช้ความรู้ได้ด้วย ในขณะที่เดียวกันที่บอกว่ามีคุณธรรมนั้น ก็หมายความว่า นอกจากจะมีคุณธรรมแล้ว จะต้องใช้หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีคุณธรรมด้วยเช่นเดียวกัน บางท่านกล่าวว่า ในเมื่อมีความรู้แล้ว มีคุณธรรมแล้ว มาเรียนทำไมกัน ที่กล่าวเช่นนั้น หมายถึงการเรียนจะเป็นการเติมเต็มความรู้ให้มากขึ้น เปรียบเหมือนทองแท้จะต้องขัดเงากันอีกนิดหน่อย ก็จะเป็นมันวาวมากขึ้น

การศึกษาใดๆ ก็ตามแต่ ถ้าหากไม่เข้าใจว่าเรียนไปทำไมหรือคิดไม่ออกว่าจะนำไปใช้ทำอะไร ก็ใช้ไม่ได้ ก่อนอื่นจะต้องรู้เสียก่อนว่า ศึกษาไปทำไม หรือศึกษาอะไร คำว่า "ศึกษา" ก็คือ "ปัญญา" ก็คือ สองคำนี้ประกอบกันเป็นความรู้ เพราะจะต้องมีสติปัญญา ถามว่าจะมีสติปัญญาได้ด้วยวิธีใด คำตอบก็คือ ได้ด้วยการศึกษา ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสร้างสติปัญญา คือมีปัญญาอย่างเดียวไม่ได้

คำว่า "สติ" คือการระลึกได้ รู้ได้ รู้หรือระลึกได้ เพราะฉะนั้น สติปัญญา จึงหมายถึง การเกิดปัญญาที่รู้ได้ รู้ได้ด้วยปัญญา กระบวนการสร้างปัญญา คือ กระบวนการขจัดอวิชชาทั้งปวง อวิชชาคืออะไร อวิชชาแปลว่าไม่รู้ แล้วก็แปลว่ารู้ทั้งสองอย่าง ทำไมจึงแปลได้ตรงข้ามกัน เพราะว่าอวิชชาหมายถึงไม่รู้ในสิ่งที่ควรรู้ คือสิ่งที่ควรรู้กลับไม่รู้ แล้วไปรู้ในสิ่งที่ไม่ควรรู้นั่นเอง แปลว่า รู้ไม่ถูกทาง สิ่งที่เขาไม่ให้รู้ก็ไปรู้เข้าให้ คำว่า อวิชชาจึงแปลได้ทั้งสองทาง คือ แปลว่ารู้กับไม่รู้

ในกระบวนการสร้างสติปัญญานั้น เมื่อก่อให้เกิดสติปัญญาแล้วจะต้องขจัดอวิชชาได้ด้วย ตัวอย่างเช่น เสมือนหนึ่งดอกบัวที่โผล่ออกมาจากโคลนตม จากดินเลน สามารถขจัดอสาระทั้งปวงได้ ขจัดโคลนออกจากดอกได้ จึงเป็นกระบวนการทางธรรมชาติขจัดออก ในที่สุดแล้ว ดอกบัวนั้นก็ไม่มีโคลนตมติดอยู่ ก็สามารถที่จะนำไปบูชาพระได้ เมื่อนำขึ้นมาก็จะเห็นว่า จะเป็นดอกบัวที่สะอาดไม่มีโคลนตมติดอยู่ ทั้งๆที่เกิดมาจากโคลนตม เพราะได้มีกระบวนการขจัดอสาระทั้งปวงนั้นแล้ว เจกเช่นเดียวกับคนเราไม่ว่าจะเกิดในที่ใด อาทิ "ตัวผมเป็นลูกชานา มีโคลนตมติดตัวมาแต่เล็ก ผมก็พยายามขจัดขึ้นมาจนถึงวันนี้ได้เป็นครูกับเขาคนหนึ่ง" ฉะนั้นควรจะแยกแยะเสียก่อนระหว่างความรู้คู่คุณธรรม จะต้องแยกแยะให้ได้ว่า มนุษย์เรานั้นมีวิธีการคิดโดยใช้สติปัญญาได้ ก็สามารถไตร่ตรองในสิ่งต่างๆ ได้ด้วยเหตุด้วยผล

ไม่ตามกระแสสังคม บ้านเราตามกระแสกันมาก ซึ่งเป็นสิ่งน่าปริวิตก บางวันมีข่าวโน้นข่าวนี้ก็
เชื่อกันโดยไม่ได้วิเคราะห์ เช่น บางวันมีข่าวงูที่เขารูปร่างมากินอาหารได้ ก็พากันไปไหว้วงู ไหว้วงู
ไม่พอ พากันไปซื้อหอย งูมันให้หอยได้ กลายเป็นเรื่องวิเศษวิโสไปเลย นำเอ็นดูแท้ บ้านเมือง
จะไปรอดหรือไม่ จะคิดอย่างไม่มีเหตุผลไม่ได้ การคิดโดยมีเหตุผล โดยนัยของเหตุผล
หมายความว่าใช้สติปัญญาไตร่ตรอง สติปัญญาก็เกิดมาจากกระบวนการขจัดอวิชชานั้นเอง
ดังนั้น ควรเรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้ สิ่งที่ไม่ควรรู้ก็อย่าไปรู้ พอมีสติปัญญาแล้วก็ต้องใช้สติปัญญา
เรียกว่า โยนิโสมนสิการ คือการใช้สติปัญญาไตร่ตรองด้วยเหตุผล ไม่ตามกระแสสังคมที่ผิด
ไม่ใช่เขาเห็นว่าคนนั้นไม่ดีคนนี้ไม่ดี ก็พลอยเห็นว่าไม่ดีไปด้วย หรือเขาเห็นว่าคนนั้นดี ก็เห็นว่า
ดีด้วย อย่างนี้ไม่ใช่โยนิโสมนสิการ คนเราจะต้องรู้จักใช้สติปัญญาไตร่ตรองว่าดีจริงหรือไม่ ที่ว่า
ดีได้อย่างไร ไม่ดีนั้นไม่ดีอย่างไร คนไม่ดีจะอยู่ในตำแหน่งเป็นสิบปีได้อย่างไร คนที่ทำงานให้
บ้านให้เมืองจะเป็นโจรแผ่นดินไม่ได้ จะต้องใช้สติปัญญาและความรู้พื้นฐานต่างๆ มาประกอบ
มาประมวลกันแล้วค่อยตัดสินใจ แต่สังคมบ้านเราน่าตกใจ หลายครั้งทำให้คนดีท้อแท้ ท้อถอยได้
เพราะความไม่รู้นั่นเอง สิ่งที่เราควรรู้แล้วไม่รู้ สิ่งที่เราควรไตร่ตรองไม่ได้ไตร่ตรอง แสดงว่าไม่มีโยนิโส
มนสิการ ไม่มีกระบวนการสร้างสติปัญญา นั่นเอง

ในกระบวนการสร้างสติปัญญานั้น มีอยู่สิ่งหนึ่งที่ทำกันอยู่ก็คือการศึกษา การศึกษาที่
ทุกคนกำลังทำกันอยู่ น่าชื่นชมยินดีโดยแท้ ท่านผู้มีอาวุโสหลายท่านแทนที่จะนอนอยู่บ้าน
กลับมาเรียนหนังสือ คนเหล่านี้มาเรียนอายุจะยืน เพราะได้พบสิ่งที่แปลกใหม่ พบสิ่งที่ควรรู้ควร
คิด สิ่ง que คิดว่าตัวเองรู้แล้วไม่ใช่ก็มาคิดได้ คนไทยเราประหลาดอยู่หนึ่งอย่าง ชอบบอมนะนำ ไม่
ยอมถามคนอื่น ไม่ยอมสอบถามความรู้ กลัวเขารู้ว่าไม่รู้ คิดว่าตัวเองไม่โง่ตลอด ที่ปกปิดไว้
เช่นนี้เป็นการฉลาด ความจริงแล้วโง่แท้ๆ ควรจะถามในสิ่งที่ไม่รู้ ไม่ใช่สิ่งที่น่าอาย ควรสั่งสม
ความรู้ให้เป็นฐานความรู้ (Base of Knowledge)

ฐานความรู้เป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องของการสั่งสม บางทีเรียกว่าจิตวิญญาณ ทุกคน
ควรที่จะปรับฐานความคิดให้ไปในทางเดียวกันได้แล้ว ตัวอย่างเช่น การเรียนความรู้คู่คุณธรรม
นั้น ในระดับปริญญาตรีที่เรียนจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรจำได้และทราบว่าความรู้
หมายถึงอะไร ความรู้นั้นเป็นเรื่องของการสร้างสติปัญญา เป็นเรื่องการศึกษาเล่าเรียน เป็นเรื่อง
ได้ฝึกฝน ได้ใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ซึ่งก็คือความรู้ ที่นี้ความรู้ที่ว่านั้นจะต้องตรวจสอบพิสูจน์ได้
ว่า เป็นความรู้ที่เชื่อได้ทางวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่ความรู้ที่เชื่อผิดๆ ถ้าคิดด้วยเหตุผล นั่นก็
หมายถึง การที่มีกระบวนการที่เกิดความรู้ขึ้น ความรู้ตรงนี้ต้องเป็นความรู้ เป็นวิทยาศาสตร์ รู้
แบบทดลองได้ พิสูจน์ได้ เรียนรู้ได้ตามหลักของกาลามสูตร เป็นหลักการคิด มีเหตุมีผลอยู่ใน

ตัว ไม่ใช่ใครมาพูดอะไรก็เชื่อทันที โดยไม่ใช่เหตุผลว่าเป็นไปได้หรือไม่ ดังนั้น การปล่อยให้เกิด กระแส เป็นการทำลายความรู้ ดังนั้น คนเราจะต้องมีความรู้แล้วจะต้องรู้จักคิด รู้จักใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในระดับปริญญาตรีนั้น ปรารถนาให้จำได้ แล้วรู้จักคิด คือ จำได้ คิดได้ จำได้ว่าตำราว่าอย่างไร ใครเขาว่าอย่างไร หรือ หลักเกณฑ์ว่าอย่างไร แล้วนำไปคิดว่า จะนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างไร แต่ในขณะที่เดียวกัน ในระดับปริญญาโท จะต้องเป็นเรื่องคิดเป็น แล้วนำไปใช้เป็น คิดเป็นตรงนี้ไม่ใช่แค่คิดได้เฉยๆ การคิดเป็นจะต้องเรียนรู้ทฤษฎี ต้องสร้างองค์ความรู้ได้บ้าง จะต้องไต่ระดับได้ว่า ความเป็นมา ของเรื่องนั้น ผ่านขั้นตอนอะไรมาบ้าง ได้ทฤษฎีมากก็ไม่ใช่ว่าจะนำไปใช้ได้เลย ต้องคิดว่าทฤษฎี นี้มีเหตุผลอย่างไร จะต้องว่าด้วยเหตุด้วยผลเสียก่อนจึงค่อยนำไปใช้ นำไปประยุกต์ใช้กับ ชีวิตประจำวันกับการเรียนหนังสือ กับการที่จะออกไปทำมาค้าขาย ออกไปประกอบอาชีพ ส่วน ในระดับปริญญาเอกนั้น จะต้องเป็นเรื่องที่คิดค้นองค์ความรู้ขึ้นมา พูดย่างๆคือ ต้องไปงมเข็ม ในมหาสมุทร เข็มที่ว่านั้นก็คือ ความรู้หรือองค์ความรู้ต้องไปค้นพบองค์ความรู้ขึ้นมา แล้วสร้าง องค์ความรู้ใหม่ และต้องนำไปใช้ในลักษณะที่รับผิดชอบดูแลสังคมได้

การเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรมก็เป็นการเรียนในลักษณะที่แบ่งออกเป็นสามระดับ เช่นกันคือ ในระดับปริญญาโท ต้องคิดเป็นแล้วนำไปใช้ได้ ขณะเดียวกันในระดับปริญญาเอก จะต้องหาความรู้ใหม่ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่แล้วนำไปรับผิดชอบรับใช้ดูแลบ้านเมืองได้

คำว่าความรู้มีความหมายกว้าง ความรู้มีทั้งที่บอกว่า มีความเป็นเลิศกับมีความเด่น ความเป็นเลิศ หมายถึง การสั่งสมอบรมวิชาการนั้น หรือมีการสั่งสอนวิชาการนั้น หรือมีการ วิจัยวิชาการนั้น จนสามารถนำไปใช้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม นั้นแหละ จึงเรียกว่า เป็นเลิศทางวิชาการ แต่การเป็นเลิศทางวิชาการเท่านั้นยังไม่พอ เป็นแต่เพียงการ ตรวจสอบพิสูจน์องค์ความรู้ได้นำวิชาการมารับใช้สังคม และต้องสามารถนำมาดูแลบ้านเมืองได้ ด้วย

ในเรื่องความรู้คู่คุณธรรม จะมีแต่ความรู้ไม่ได้ เพราะเวลานำไปใช้แล้วจะเกิดเหตุกับ บ้านเมืองได้ คือ เกิดเหตุเป็นผลร้ายกับสังคม เหมือนมีปืนอยู่ เขาให้นำไปยิงเป้า แต่กลับนำไป ยิงคน อย่างนี้ถือว่าเป็นเรื่องใช้ความรู้ความสามารถอย่างไม่มีคุณธรรม แต่ถ้ามีคุณธรรมแต่ เพียงอย่างเดียว ความรู้ไม่มี ก็จะทำให้เกิดเป็นยุคขึ้นมายุคหนึ่ง เช่น พระภิกษุสงฆ์ ถ้ามีแต่ คุณธรรมอย่างเดียวไม่มีความรู้ความสามารถ อย่างปัจจุบันนี้ คนเข้าวัดไปเพื่อทำบุญ อธิษฐาน จิตเพื่อที่จะให้เกิดตึกว่าหรือเพื่อจะให้อะไรต่างๆเหล่านั้น ไม่เหมือนแต่ก่อน เวลาไปวัดนั้น เป็น เรื่องขจัดทุกข์ มีปัญหากฎหมาย ก็ไปให้พระชี้ ทะเลาะกันในเรื่องใดก็ไปให้พระชี้ พระจะชี้ว่า

สังคมได้ ถามว่าทำไมพระชีนาสังคมได้ก็เพราะคนทั้งหลายเชื่อมั่นว่าพระเป็นผู้มีคุณธรรม เนื่องจากเป็นผู้ทรงศีล และเป็นผู้มีจริยธรรม นั้นหมายความว่า พระเป็นผู้มีคุณธรรม ในเมื่อพระเป็นอย่างนั้นแล้ว ประชาชนก็ไปหา เพราะคนในหมู่บ้านนั้น ไม่มีใครรู้เกินพระ พระเป็นผู้ที่มีความรู้ แต่มา ณ วันนี้ จะสังเกตได้ว่า คนที่ไปวัดมุ่งแต่เรื่องทำบุญเท่านั้น ไม่ได้มุ่งให้พระขจัดทุกข์ในเรื่องความรู้เลย ไม่มุ่งให้พระขจัดอวิชา ดังนั้น จึงต้องพิจารณาให้ดีว่า สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างไร ถ้าหากมีแต่ความรู้ ไม่มีคุณธรรมก็ใช้ไม่ได้ หากมีแต่คุณธรรมไม่มีความรู้ก็ใช้ไม่ได้เช่นกัน จะต้องให้ทั้งสองอย่างมีคุณภาพกัน จะต้องให้ทั้งสองอย่างมี ทั้งสองอย่างเกิดถึงจะใช้ได้

ส่วนคำว่า “คุณธรรม” หมายความว่าอย่างไร คุณธรรม หมายถึง ความสามารถ แยกแยะได้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี แล้วทำแต่สิ่งดีไปโดยตลอด อย่างนี้เรียกว่ามีคุณธรรม คือ คิดเฉยๆไม่ได้ ต้องกระทำดีด้วย คือจะต้องแยกแยะได้ว่า อะไรไม่ดี แล้วทำแต่สิ่งที่ดี นั้นแหละเรียกว่า มีคุณธรรม

ดังนั้น ความรู้คู่คุณธรรม จึงหมายความว่า สามารถใช้โยนิโสมนสิการ สามารถใช้สติ ใช้กระบวนการขจัดอวิชาต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวงได้ ก่อให้เกิดปัญญาขึ้นมา คือ พิสูจน์ได้ เกิดเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบ้านต่อเมืองต่อสังคม นั้นเรียกว่า ความรู้ การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปัจจุบัน ได้สั่งสมความรู้ให้ลูกศิษย์จนได้รับการพิสูจน์ในทางวิชาการแล้วว่า การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของบรรดานายจ้างทั้งหลาย นับเป็นความภูมิใจเป็นที่สุด

นอกจากนี้ คนเราจะต้องมีวิสัยทัศน์ คือ หยั่งรูกาลในอนาคต สามารถคิดได้ว่าจะมีอย่างนั้น อย่างนี้เกิดขึ้นได้ ไม่ใช่คาดการณ์ แต่เป็นการมองเห็นภาพที่เป็นจริงได้ ตัวอย่างเช่น วันที่ลูกคลอออกมา เติบโตขึ้น ก็จะประมาณได้ว่า จะเติบโตอย่างไร ต่อไปจะให้เรียนอะไร เรียนที่โรงเรียนไหน ถ้ามีปัญญาให้ลูกเรียนได้ก็จะเป็นอย่างนี้ ในที่สุดเขาก็จะแต่งงานมีครอบครัวไป เขาก็จะไปมีครอบครัวใหม่ ตัวเราก็เป็นปู่ย่าตาทวดไป การมองเห็นอย่างนี้ก็คือวิสัยทัศน์ ไม่ใช่เรื่องเหาะเหินเดินอากาศได้ ไม่ใช่คำทำนาย ทุกคนก็คิดอย่างนี้ ถ้าหากฐานะของเราไม่ดี ต่อไปกาลภายหน้าไม่มีค่าเล่าเรียนจะเป็นอย่างไร เขาจะสามารถทำงานอะไร ก็ต้องคิดเป็นวงจรไป เวลาคิด ก็ควรคิดเป็นวงจรให้ครบ ตั้งแต่วิสัยทัศน์ไปจนถึงวิสัยทำ จะต้องรู้จักวิธีการทำให้เกิดผล ต้องอดทน ต้องมีวิสัยทน

อีกประการหนึ่ง จะต้องทงคนในชาติพันธุ์ จึงจะค่าจุนความรู้คู่คุณธรรมได้ คำว่า ทงคนในชาติพันธุ์นี้ มิได้หมายความว่าให้หลงชาติ ไม่ได้หมายความว่าปลูกให้มีชาตินิยมอย่างไม่

ลืมหุสุมิตา ไม่รู้ว่าใครผิดใครถูกไม่ใช่ เพราะฉะนั้น อย่าไปดูถูกใคร ในขณะเดียวกัน ก็อย่าไป
ดูถูก เพราะฝรั่งกับไทยจะคิดกันคนละแบบ คนไทยจะคิดเป็นเส้นวนพอกลับมาที่เก่าก็ไม่
ออกไปไหนตามรอบกันอยู่อย่างนั้น หมุนกันอยู่อย่างนั้นเป็นวัฏจักรไป แต่ฝรั่งวางกรอบ
ความคิดเป็นบล็อกรูปสี่เหลี่ยม ฉะนั้น จะต้องรู้ว่าเขาคิดอะไร แต่ขณะเดียวกัน ก็
ต้องไม่ลืมเหมือนกันว่าการจะคิดอะไรแล้วนั้น ก็ทำได้เหมือนกัน ฝรั่งขับรถทางขวา ไทยขับรถ
ทางซ้าย แตกต่างกันตรงไหน ต่างกันตรงซ้ายกับขวา สิ่งที่ไม่แตกต่างกันคือความคิดเดียวกัน
ที่ว่า ขับรถไม่ให้ชนกันต้องมีกฎกติกา มารยาท จะเห็นได้ว่าไม่แตกต่างกัน ชาติพันธุ์ของเราเป็น
คนช่างคิด ช่างค้น แต่เสียอย่างเดียว ไม่คิดต่อยอด อย่างคิดบั้งไฟ ทำไม่ไม่ไปให้ถึงอวกาศ

ในการคิดอะไรต่อมิอะไรทั้งหลายนั้น ทำไม่ไม่คิดต่อยอดก็เพราะมองประโยชน์ส่วนตน
เป็นใหญ่ การที่จะทนงตนในชาติพันธุ์นั้น คือ อยู่ในสังคมอย่างสันติสุขได้ โดยที่ไม่คิดว่าจะด้อย
กว่าใคร แล้วไม่ต้องยกตนข่มท่าน เพราะการเป็นครูกันคนละอย่าง จะเห็นได้ว่าเป็นข้อแก้กันไว้

ดังนั้น คนเราควรจะสำรวจตนเองว่าจะอยู่อย่างไรในสังคมนานาชาติได้อย่างสันติสุข
ไทยเราจะอยู่อย่างไรก็จะคิดอย่างนั้น ไม่ใช่ ถ้าจะเอาอะไรไปขายเขาก็ต้องคิดอย่างเขา แต่
ไม่ได้เอาอย่างเขา แต่ต้องรู้ว่าเขาคิดอย่างไร เช่น ถ้าจะทำกระเป๋ามาขายที่ประเทศฝรั่งเศส เรา
จะต้องรู้ว่าคนฝรั่งเศสใช้สีอะไร ฤดูไหนเขามีแนวความคิดอะไร อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้น เรา
จะต้องรู้ว่าเขาคิดอะไร ต้องรู้เท่าทันเขา เมื่อรู้ว่าเขาคิดอย่างไร ต้องเป็นอย่างเขาไหม ไม่จำเป็น
ตะวันออกคือตะวันออก ตะวันตกคือตะวันตก คงจะเป็นเหมือนเขาไม่ได้ นอกจากเป็นไม่ได้แล้ว
ในหลายเรื่องก็ต้องเรียนรู้ต่อไปว่า ในความเป็นไปไม่ได้นั้น ควรจะทำอะไรให้เป็นมรรคเป็นผล
กับบ้านเมืองของเรา บ้านเมืองของเราจะอยู่อย่างไร ถ้าหากคนในระดับบัณฑิตไม่รู้จักรับ
ผิดชอบ ไม่รู้จักสำนึกที่จะดูแลบ้านเมือง ถ้าคิดว่าหัวเราะเฮๆ ไปวันๆ สนุกสนานไปวันๆ คิด
ว่าจะได้รถรุ่นนั้นรุ่นนี้ ได้บ้านหลังนั้นหลังนี้ก็ไม่ไหว บ้านเมืองจะอยู่อย่างไร จะต้องคิดจึงจะ
ช่วยกันรักษาบ้านเมืองไว้ได้

มหาวิทยาลัยได้กำหนดเพิ่มภารกิจหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ “การผลิตบัณฑิต
ที่มีความรู้คู่คุณธรรม” ในปีการศึกษา 2543 ได้เริ่มให้มีการสอนวิชา “ความรู้คู่คุณธรรม” คือ
RU 100 และ RU 600 เป็นวิชาบังคับที่ทุกคนจะต้องเรียน โดยไม่นับหน่วยกิตและไม่เก็บค่า
หน่วยกิต สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและโทตามลำดับ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้าน
คุณธรรม รวมทั้ง ปลุกฝังจิตสำนึกให้นักศึกษานำไปประพฤติปฏิบัติ ด้วยเชื่อมั่นว่า การเรียนรู้
ด้านคุณธรรมจะช่วยปลุกฝังรากฐานจิตใจให้ดีงาม ช่วยเสริมให้บัณฑิตรามคำแหงเป็น
ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและมีคุณภาพของชาติต่อไป ให้สมกับความต้องการของ

มหาวิทยาลัยที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มี "ความรู้คู่คุณธรรม" ผู้ซึ่งยึดหลักคุณธรรมนำชีวิต
พร้อมอุทิศตนเพื่อประเทศชาติ ช่วยกันเสริมสร้างพัฒนาสังคมให้เข้มแข็ง และมี
คุณภาพ ซึ่งจะเป็นการช่วยนำพาชาติบ้านเมืองให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความเจริญอย่าง
มั่นคง วัฒนา สถาพร และสันติสุขสืบไป

มกราคม พ.ศ. 2547

วารสาร M.M.M. Review ฉบับที่ 1 ปีที่ 1

ครูคือผู้ให้ ผู้เติมเต็ม ผู้มีเมตตา

รังสรรค์ แสงสุข

จากประสบการณ์ชีวิตความเป็นอาจารย์หรือครูผู้สอนในรั้วรามฯ มาเกือบสามสิบห้าปี พบว่า เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าที่สุด ซึ่งจะหาที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว ถึงแม้ว่ามีภาระหน้าที่ในตำแหน่งบริหารก็ตาม แต่ก็ยังรักการสอนและจิตใจก็ยังเป็นครูอยู่เต็มร้อย ผู้เขียนได้เคยกล่าวและสอนลูกศิษย์เสมอถึงความสำคัญในเรื่อง “เราเป็นครูคนละอย่าง” ซึ่งได้อธิบายถึงข้อเท็จจริงว่าในสังคมโลกนั้น ทุกคนควรจะต้องยอมรับว่าเราเป็นครูคนละอย่างได้ ซึ่งการที่เป็นครูคนละอย่างนั้น ได้ช่วยให้ในโลกนั้นมีการวิวัฒนาการเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ มาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันอย่างไม่หยุดยั้ง ในที่นี้จะได้เขียนถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครูเช่นกัน เนื่องจากคำว่า “ครู” นั้นมีความหมายที่ลึกซึ้งและมีนิยามหลากหลายที่สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติและก่อให้เกิดประโยชน์ในสังคมโลกได้เป็นอย่างดี

นิยามของคำว่า “ครู” นั้น ผู้เขียนได้ให้ความหมายหนึ่งที่น่าสนใจอย่างง่ายดายและลึกซึ้งว่า ครูคือผู้ให้ ผู้เติมเต็ม ผู้มีเมตตา ครูไม่ใช่พนักงานเมือง ครูไม่ใช่คนที่จะคิดร้ายให้เป็นภัยต่อองค์กร และเชื่อมั่นว่ามหาวิทยาลัยได้พัฒนาครูทั้งหลายในส่วนนี้ แม้ว่าจะไม่ได้ครบถ้วนทุกรูปทุกนาม แต่ก็เชื่อว่ามหาวิทยาลัยมีบุคคลที่ลูกศิษย์สามารถถือว่าเป็นบูรพาจารย์ผู้ก่อประโยชน์ศึกษา ผู้ประสพวิชา ผู้อบรมจริยาได้มากมาย ซึ่งครูเหล่านี้ล้วนแต่ตั้งใจทำงานตามภาระหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและเปี่ยมไปด้วยวิสัยทัศน์ วิสัยท่า วิสัยทางและวิสัยทน รวมทั้งมีความอดทนอดกลั้น มานะบากบั่น มีเมตตา สั่งสอนและเติมเต็มแก่ศิษย์ จนมั่นใจได้ว่าลูกศิษย์สำเร็จการศึกษา เป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม พร้อมทั้งจะออกไปรับผิดชอบรับใช้ดูแลบ้านเมืองได้ไม่กาลใดก็กาลหนึ่ง เพราะมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นแหล่งชุมชนทางวิชาการ ครูทั้งหลายในมหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่เพาะปมลูกศิษย์จนสุดความสามารถ เติมเต็มให้ทุกด้าน เพื่อให้บัณฑิตทุกคนประพฤติปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตหรือหน้าที่การงานอย่างผู้ที่มีความรู้คู่

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่มา: วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ฉบับปฐมฤกษ์, 2548)

คุณธรรมอย่างแท้จริงตลอดไปให้สมกับที่ได้มุ่งมั่นเพียรสอนศิษย์ มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณค่า ให้มีความเข้มแข็งในวิชา ให้ก้าวหน้าเปี่ยมด้วยคุณธรรม พร้อมทั้งจะก้าวออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติต่อไป

เมื่อลูกศิษย์สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิต ครูยังปัจฉิมนิเทศบัณฑิตใหม่ของรามคำแหงทุกรุ่น เพื่อให้บัณฑิตทั้งหลายได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า บัณฑิตทุกคนได้มาสู่เส้นทางที่จะก้าวออกไปจากมหาวิทยาลัยออกไปรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว รวมทั้งต่อสังคมและประเทศชาติ ด้วยความเชื่อมั่นว่า ครูซึ่งเป็นผู้ให้ ผู้เติมเต็ม ผู้มีเมตตาในมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ ในการอบรมสั่งสอนความรู้และคุณธรรมกับศิษย์ทุกคน โดยขอให้บัณฑิตทุกคนก้าวออกไปด้วยความภาคภูมิใจว่า ทุกคนเป็นศิษย์มีครู มีความรู้คู่คุณธรรม ให้น้อมนำจิตใจไปสู่ความเจริญงอกงามของบ้านเมือง ให้มีสำนึกรับใช้แผ่นดินเกิด สิ่งที่ดีงามสำหรับบัณฑิตทุกคนย่อมเกิดขึ้นได้ จากการที่ตนเป็นผู้ทำ ตนเป็นผู้สร้าง ทำสิ่งใดก็จะได้ในลักษณะนี้ ซึ่งเป็นครูเชื่อมั่นว่าลูกศิษย์ของครูจะสามารถนำความรู้ที่ได้จากครูและความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนและฝึกฝนทักษะของตน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแน่แท้ เพียงแต่ขอให้รู้จักแยกแยะได้ว่า สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี เหตุใดเป็นเหตุทำให้เกิดความเจริญ เหตุใดเป็นเหตุทำให้เกิดความเสื่อม สิ่งใดจะดีจะชั่วต่อไปนี้ ตนเองเป็นผู้กำหนด เป็นผู้พิจารณาไตร่ตรองจากความรู้ จากประสบการณ์ จากสิ่งที่ครูพ่าสอนมา นำไปบูรณาการออกไปใช้ให้เกิดความเจริญงอกงามกับชีวิตของตนและประเทศชาติบ้านเมืองของเราในที่สุด และเชื่อมั่นว่าทุกคนเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี ปลูกที่ไหนก็เจริญงอกงามที่นั่น

ผู้เขียนเคยกล่าวแทนครูทั้งหลายถึงลูกศิษย์ว่า “ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงแห่งนี้ ครูเป็นครูของคนเป็นแสน คุณแลลูกหลานของคนไทยทั้งประเทศเหมือนลูกของครูเอง อบรมสั่งสอนให้เจริญงอกงาม ครูคิดอยู่ตลอดเวลาว่า ทำอย่างไรลูกศิษย์จะได้รับการเติมเต็มเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตของบ้านของเมือง ทำอย่างไรลูกศิษย์จะได้มาทำหน้าที่แทนครู และในอนาคตลูกศิษย์ทั้งหลายต้องทำได้ดีกว่าครูด้วย...”

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มีนักศึกษาหลายแสนคนที่ครูต้องดูแลรับผิดชอบ ย่อมมีภาระหนักเป็นธรรมดา อย่างไรก็ตาม ครูก็ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ ผู้เติมเต็ม และผู้มีเมตตา ต่อศิษย์ทุกคน สิ่งใดที่จะเป็นการสร้างรากฐานเพื่ออนาคตที่ดีงามและมั่นคงของศิษย์รวมทั้งที่จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย ครูทั้งหลายก็ได้พยายามคิดสร้างสรรค์ให้ตลอดเวลา ซึ่งการให้ เติมเต็ม และมีเมตตา นี้ ไม่ได้มีขอบเขตเฉพาะลูกศิษย์

รวมคำแห่งเท่านั้น ยังหมายถึงบุคลากรและผู้ร่วมงานทั้งมหาวิทยาลัย รวมทั้งสังคมภายนอก
ปวงชนชาวไทยและประเทศชาติโดยรวมอีกด้วย

จะเห็นได้จากตัวอย่างที่จะยกมากล่าวในที่นี้เพียงบางเรื่อง เช่นการขยายโอกาสทาง
การศึกษาสู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศนั้น เป็นการให้ เติบโต และมีเมตตา แก่พี่น้องและ
ลูกหลานไทยในส่วนภูมิภาคที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา ด้วยความเป็นครูจึงมุ่งมั่นในการเติม
เต็มให้แก่ชาวไทยเหล่านี้ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างนักปราชญ์ราชบัณฑิตชาวไทยในท้องถิ่น
ต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งเห็นได้จากการก่อตั้งสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติส่วนภูมิภาคใน 21
จังหวัด และกำลังขยายเพิ่มขึ้น โดยการก่อตั้งได้รับความร่วมมือจากชุมชนในท้องถิ่นทั้งภาครัฐ
และภาคเอกชนเป็นอย่างดี

และที่น่ายินดีอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ชาวไทยใน
ต่างประเทศ 17 ประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม และในปีนี้ได้ก่อตั้งสาขาวิทยบริการเฉลิมพระ
เกียรติต่างประเทศขึ้นเช่นกัน ในการขยายการเรียนการสอนสู่ต่างประเทศ นับเป็นความ
ภาคภูมิใจที่ได้เติมเต็มให้ชาวไทยในต่างประเทศทั่วโลก และรวมคำแห่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่ง
แรกที่ได้ทำสิ่งนี้ "เปรียบเสมือนหนึ่งเราเป็นกอนหินก้อนแรกที่นำไปวางให้คนไทยได้ยืนเคียง
ป่าเคียงไหล่ชาวต่างชาติได้" และ "เปรียบเสมือนหนึ่งเราเป็นกอนหินก้อนแรกที่ลงไปถมกันพอ
จนเต็มพอ เพื่อให้คนไทยยืนอยู่บนปอนั้นได้"

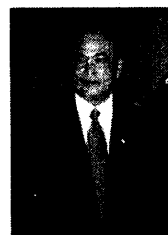
แม้ว่าครูจะมีภาระหน้าที่มากมายเพียงใดก็ตาม ก็ยังไม่หยุดยั้งที่จะใช้ความเพียร
พยายามดำเนินการให้ภาระหน้าที่ทั้งหลายที่มีอยู่และที่จะมีมาในภายหน้าให้สำเร็จลุล่วงไปได้
ทั้งนี้ ด้วยความเป็นครูผู้ให้ ผู้เติมเต็ม และผู้มีเมตตา หายที่สุด ขอฝากไว้ว่า ความรักและ
ผูกพันที่ครูมีให้กับลูกศิษย์ ผู้ร่วมงาน มหาวิทยาลัยและประเทศชาติ จะไม่มีวันจางหายไป...
จากใจครู

บรรณานุกรม

- โฆษิต อินทวงศ์. (2548). *อริการบติ: นักมนุษยสัมพันธ์ยอดเยี่ยม. มนุษย์สัมพันธ์รำลึก ครั้งที่*
14. กรุงเทพมหานคร: มนุษย์สัมพันธ์สมาคมแห่งประเทศไทย
รังสรรค์ แสงสุข. (2547). *หนังสือครูคือผู้ให้*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
รังสรรค์ แสงสุข. (2548). *ปัจฉิมนิเทศ. หนังสือที่ระลึกพิธีพระราชทานปริญญาบัตร*
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ครูคนละอย่าง

รองศาสตราจารย์รังสรรค์ แสงสุข
อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

คอลัมน์ ด้วยรักและผูกพัน จากครู...สู่ศิษย์

ลูกศิษย์ที่รักทั้งหลายครับ พวกเขาคเคยเห็นหรือรู้จักคนที่เขาเรียนจบ ป.4 แล้วประสบความสำเร็จ เป็นเจ้าของกิจการใหญ่โต หรือบางคนไม่ได้เรียนหนังสือ แต่กลับสอนลูกสอนหลานให้เป็นคนดี และประสบความสำเร็จในชีวิตได้บ้างหรือเปล่า นั่นแหละเป็นที่มาของคำว่า "ครูคนละอย่าง" ดังนั้นครูจึงมีความเชื่อว่า คนเราทุกคนมีความรู้ ความถนัดแตกต่างกันไป อย่างเช่น แม่ของครูด้วยความที่เป็นคนบ้านนอกไม่ได้เรียนหนังสือ แต่เขาสอนลูกทุกคนว่า มีนกแขกเต้าอยู่ 2 ตัว วันหนึ่งมีลมพัดให้นกทั้ง 2 แยกจากกันไปคนละทิศคนละทาง ตัวที่ 1 ไปอยู่กับโจร ตัวที่ 2 ไปอยู่กับพระฤๅษี เมื่อเวลาผ่านไป นกทั้งสองตัวก็มาเจอกัน ตัวที่อยู่กับพระฤๅษีก็ถามขึ้นมาว่า เอ็งจะไปไหน ตัวที่อยู่กับโจรก็ตอบว่า ไปปล้น ตัวที่อยู่กับพระฤๅษีก็ตอบกลับไปว่า อย่าไปเลยมาอยู่กับเราเถอะ ได้บุญกว่า นี่แหละวิธีสอนให้ลูกเป็นคนดีของคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

นอกจากนี้ในเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนบ้านนอก ก็สามารถเป็นแง่คิดให้เราได้เหมือนกันนะ อย่างเช่น เรื่องของการกินข้าวที่มักจะใช้มือ (เปิบ) แม่ของครูเองก็ชอบใช้มือ (เปิบ) ครั้งหนึ่งครูเคยถามแม่ครูว่า แม่ทำไมไม่ใช้ช้อน ไครมาเห็นเข้ามันไม่ดี เขาจะรังเกียจเรา ได้ จริยอยู่การใช้มือ (เปิบ) ข้าวอาจจะดูไม่ดี คุณเป็นคนสกปรก แต่ข้อดีของการใช้มือก็คือ แม่แก่แล้วสายตาไม่ค่อยดี เวลาทานปลา แม่ก็จะรู้ว่าตรงนี้มีมันเป็นก้างปลานะ อีกอย่างหนึ่ง แม่ทานเผ็ดไม่ค่อยได้ ถ้ามันเผ็ด จับบีบ แม่ก็จะรู้ เพราะแม่จะร้อนมือ แม่ก็จะรู้ว่าอันนี้แม่ทานไม่ได้ หากว่ามันสกปรกอย่างที่เขาวางจริง นั่นแสดงว่าเราไม่ล้างมือมากกว่า

ดังนั้นคนโบราณเขาจึงมีคำพูดว่า ไม่ตายคาตำข้าว เพราะมือจะช่วยเราได้เป็นอย่างดี บางครอบครัวที่มีลูก 2 คนขึ้นไป มักจะมีเรื่องเปรียบเทียบเรื่องการเรียนของลูกเสมอ โดยเฉพาะเรื่องเรียน ว่าคนนี้เรียนเก่งกว่าคนนี้ ความจริงแล้วลูกคนที่เรียนไม่เก่ง เขาอาจจะไปเก่งอย่างอื่นก็ได้ เช่นอาจจะเก่งคอมพิวเตอร์ ซึ่งคนที่เรียนเก่งอาจจะไม่ถนัดเลยเรื่อง

คอมพิวเตอรื ต้องอาศัยคนที่เรียนไม่เก่งช่วยสอนคอมฯ ให้ พ่อแม่หลายๆ คู่ มักจะสนใจลูกที่เรียนเก่งโดยลืมนึกไปว่าความรู้ และความถนัดของแต่ละคนไม่เหมือนกัน แล้วคนที่สอนคอมพิวเตอรืให้ก็เรียกว่า ครูคนละอย่าง

นักศึกษาของเราเองก็เหมือนกันนะ บางคนเก่งเรื่องการเรียน บางคนเก่งเรื่องกิจกรรม บางคนเก่งเรื่องกีฬา ถ้านำเอาความถนัดของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกัน คนเรียนเก่งสอนเรื่องการเรียนให้กับคนทำกิจกรรม หรือคนทำกิจกรรมเก่งสอนเรื่องกิจกรรมให้กับคนเล่นกีฬาเก่งอะไรต่างๆ เหล่านี้แหละ คือ ครูคนละอย่าง

เพราะฉะนั้นแล้วคำว่าครูคนละอย่างสอนอะไรพวกเธอรู้ไหม ก็สอนให้พวกเธอไม่ดูถูกคน แม้ว่าเขาจะเป็นคนบ้านนอก ไม่มีการศึกษา เป็นคนที่ยุ่่น้อยกว่าเรา เป็นคนเก็บขยะ ก็สามารถเป็นครูคนละอย่างได้

วันนี้พวกเธอลองสำรวจตัวเองดูซิว่า พวกเธอเป็นครูคนละอย่างในเรื่องอะไรบ้าง หากมีโอกาศจะนำเอาความถนัดของตัวเองไปเผยแพร่ให้กับสังคมอย่างไร หรือว่าพวกเธอเคยได้รับโอกาศจากใครที่พวกเธอคิดว่าเป็นครูของเธอให้เขียนมาเล่าให้ครูฟัง หากเรื่องไหนน่าสนใจ ครูจะมีรางวัลให้ ตามที่อยู่ข้างล่างนี้ละ

ลูกศิษย์ที่รักทั้งหลายครับ ฉบับนี้ครูนำเอาเรื่องครูคนละอย่างมาเล่าให้พวกเธอฟัง เพราะไม่อยากเห็นลูกศิษย์ของครูเป็นคนที่ถูกดูถูก คนเราทุกคนมีความสามารถความถนัดแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับโอกาศที่จะได้รับ ครูเองเป็นเด็กบ้านนอก แม่ครูก็ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่เพราะทุกคนให้โอกาศครู ครูถึงมีวันนี้ ถ้าเราเป็นคนรู้จักให้โอกาศ และรู้จักรับโอกาศที่มาถึง พวกเธอก็จะเจริญงอกงาม สวัสดิ์ครับ

ส่งจดหมายแสดงความคิดเห็นมาได้ที่ **รายการด้วยรักและผูกพัน...จากครูสู่ศิษย์** สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

ที่มา: หนังสือพิมพ์ข่าวรามคำแหง ฉบับที่ 40 วันที่ 2 - 8 กุมภาพันธ์ 2547

เราเป็นครูกันคนละอย่าง

รังสรรค์ แสงสุข
มุ่มมอมมืออาชีพ

จากประสบการณ์ที่ผมทำงานมา ชีวิตเริ่มต้นความเป็นครูที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2514 มาวันนี้เกือบ 35 ปี อาชีพหลักคือ สอนหนังสือ จากการที่ได้สอนหนังสือมาเป็นเวลายาวนานได้พบเห็นเรื่องที่น่าประหลาดใจในสังคมมากมาย

โดยทั่วไปแล้วผู้ที่มีความรู้มาก หรือผู้ที่รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือรู้ในหลายเรื่อง มักจะมองแต่ตนเองว่า ตัวเราเป็นผู้ได้รับการศึกษา เรื่องนั้นเรื่องนี้ก็ตรึกเอาตามการว่า คนอื่นไม่รู้เรื่องนี้รู้แต่เรา ชำนาญแต่เรา ซึ่งก็เป็นทั้งความจริงส่วนหนึ่ง หรืออาจจะหลายส่วนในบางเรื่อง ชาวนา ก็นึกล่ำฟองใจว่า ใครจะรู้ดีในเรื่องการทำนาเท่ากับคน พรานเบ็ดก็จะมองเห็นความเชี่ยวชาญของตน ช่างเจียรระไนอัญมณีก็ย่อมภาคภูมิใจในความรู้ความชำนาญของตนในการเจียรระไนอัญมณี นักกีฬาภาคภูมิใจและเชื่อในความสามารถของตน ในกีฬาที่ตัวเองแข่งชนะหรือในกีฬาที่ตนเองชอบ นักกฎหมายก็มีความเชื่อมั่นว่า ผู้ที่ไม่ได้เรียนกฎหมายไหนเลยจะมีความรู้ทางกฎหมายได้เท่าตนเอง โดยไม่เห็นความสำคัญของผู้อื่นด้วยตนเองว่าคุณเป็นผู้มีความชำนาญกว่าใคร ๆ จนทำให้มองไม่เห็น ตรวจไม่พบความสามารถ ความรู้ของผู้อื่น

ในสภาพความเป็นจริง หากจะลองคิดทบทวนเปรียบเทียบตนกับผู้อื่นอย่างเป็นธรรมแล้ว จะพบว่า เราเองรู้ในหลาย ๆ เรื่อง ชำนาญในหลาย ๆ อย่าง แต่ก็มีได้หมายความว่าผู้อื่นจะไม่รู้ จะไม่ชำนาญ ในทางกลับกัน ผู้อื่นก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกันกับเรา หากพูดให้กระจ่างด้วยความเห็นเป็นกลางก็จะพบว่า เรื่องที่เรารู้เราชำนาญบางเรื่องก็มีมากกว่าคนอื่น แต่บางเรื่องที่คนอื่นรู้ คนอื่นชำนาญ เราอาจไม่รู้ก็เป็นได้ จะเห็นได้ว่า ต่างคนก็มีความรู้ มีความชำนาญ เชี่ยวชาญที่แตกต่างกันได้ ช่างไม้หน้าจะเข้าหน้าไม้ ประกอบเครื่องไม้ต่าง ๆ ได้ดีกว่าช่างปูน คือ ถ้าให้ช่างปูนมาทำงานไม้บ้าง ช่างปูนก็อาจจะทำไม่ดีเท่าช่างไม้ทำ เพราะขาดความชำนาญ และความรู้ในบางประการ ในทางกลับกัน ช่างไม้ไปทำงานปูนบ้าง ก็จะเข้าสู่ภาวะเดียวกัน ให้ชานามาสอนหนังสือ ก็ไม่อาจที่จะมีความชำนาญเท่ากันครูที่สอนหนังสือมายาวนาน เช่นเดียวกับความรู้ของครูเกี่ยวกับการทำนาไหนเลยจะรู้ละเอียดอ่อนกว่าชาวนาที่เรียนรู้มาทั้งชีวิต

หากเราคิดเปรียบเทียบในลักษณะอย่างนี้ ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ก็จะทำให้เรามองเห็นได้ว่า คนอื่นเขาก็มีความรู้เหมือนกัน แตกต่างที่รู้คนละอย่าง หลายอย่างที่เราไม่รู้แต่เขาไม่รู้ ในขณะที่หลายอย่างที่เขาไม่รู้แต่เราไม่รู้ ในที่สุดแล้ว ความมีคุณค่าของการเป็นมนุษย์ย่อมมีอยู่ในทุกคน ส่วนที่เราไม่รู้แต่เขารู้ เขาก็เป็นครูเราได้ ส่วนที่เขาไม่รู้แต่เราไม่รู้ เราก็เป็นครูเขาได้ เราจึงเป็นครูคนละอย่าง และมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

การเป็นครูคนละอย่าง ผู้เขียนได้ประสบการณ์จากการสังเกต การพูดคุยกับลูกศิษย์ คำถามของลูกศิษย์ ก่อให้เกิดการค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ เพื่อสอนบางอย่าง ตัวอย่างหรือความคิดต่าง ๆ ที่ลูกศิษย์แสดงออก ผู้เขียนก็ได้นำมาคิดต่อ สานต่อเกิดเป็นตัวอย่างใหม่ ได้รู้ในสิ่งที่ลูกศิษย์รู้ แต่ตัวเราไม่รู้จากประสบการณ์ ทั้งที่ในอาชีพครู และจากที่คุณแม่เป็นชาวนา บางครั้งผู้เขียนได้บอกในสิ่งที่ผู้เขียนรู้แต่แม่ไม่รู้ให้กับแม่ ในขณะที่ชาวนาอย่างแม่ ก็สามารถอบรมสั่งสอนความผิดชอบชั่วดี ชวนคิด บอกกล่าว เส้าให้ฟังในสิ่งที่ผู้เขียนบางเรื่องก็รู้อยู่แล้ว บางเรื่องก็ไม่รู้อยู่บ้าง บางเรื่องไม่ทราบเลย การเป็นครูคนละอย่างจึงเป็นความคิดติดตัวมาตั้งแต่จำความได้จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

เราเป็นครูคนละอย่างเป็นข้อความที่ผู้เขียนภาคภูมิใจที่ได้ใช้ข้อความนี้ ทั้งในการคิด ในการปฏิบัติ ได้นำมาพูดมากแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการสอน การเสวนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ ๆ ผู้เขียนก็จะสำนึกน่ายุติเสมอว่าเราเป็นครูกันคนละอย่าง เห็นความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และในที่สุดก็ได้ความรู้จากผู้อื่น ในการให้อิโวาทลูกศิษย์ ผู้เขียนมักจะยกตัวอย่างมารดาของผู้เขียน และเมื่อตอนวัยเด็กลูกจ้างที่มาจากหลายจังหวัด สอนให้ผู้เขียน พูดและเรียนรู้วัฒนธรรม จนผู้เขียนพูดภาษาท้องถิ่นได้ในทุกท้องถิ่น เสมือนหนึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ได้เรียนรู้วัฒนธรรมการดำรงชีวิตก็จากลูกจ้างซึ่งไม่มีการศึกษาสูงแต่อย่างใด แต่คนเหล่านั้นก็เป็นมนุษย์ และสามารถให้ความรู้แก่เราได้ ก็อยู่ในความหมายของการเป็นครูคนละอย่างนั่นเอง

ความรู้ในภาษาท้องถิ่น ความคิดรวบยอด ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความสำคัญของความเป็นมนุษย์ ผู้เขียนจึงนำความคิดนี้เผยแพร่ในทุกโอกาสที่มี และเชื่อว่าเป็นความคิดที่น่าจะถูกต้องดีงาม ผู้คน มนุษย์ทั้งหลายก็จะเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน นำความรู้ที่มีอยู่ในตนกับความรู้ที่ได้มารวบรวม สังสม แบ่งปัน และให้แก่กันด้วยความรู้สึกที่ดีงาม มีเมตตา อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าเชื่อว่า เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศของเรา

ที่มา: วารสารกรมประชาสัมพันธ์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 124 ประจำเดือนเมษายน 2549

<http://intranet.prd.go.th/journal/content.php?No=1932> ค้นเมื่อ 21 มกราคม 2551

... (The main body of the page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the paper. The text is too light to transcribe accurately.)